

Barne- og familiedepartementet

Olje- og energidepartementet

Høringsnotat

Forslag til endringer i prisopplysningsforskriften og forskrift om kraftomsetning og netjtjenester

Innhold

1	Sammendrag	3
2	Bakgrunn for forskriftsforslagene	5
3	Endringer i prisopplysningsforskriften kapittel 6	6
3.1	Innledning	6
3.1.1	Formål og sammenheng med øvrig regelverk	6
3.1.2	Om prisopplysningsforskriften	7
3.2	Begrepsbruk og definisjoner	9
3.2.1	Gjeldende rett	9
3.2.2	Departementets forslag og vurdering	9
3.3	Opplysninger som skal gis i markedsføringen	10
3.3.1	Gjeldende rett	10
3.3.2	Departementets forslag og vurdering	11
3.4	Kraftleverandørens prislister	13
3.4.1	Gjeldende rett	13
3.4.2	Departementets forslag og vurdering	13
3.5	Krav til varsel om endrede avtalevilkår	14
3.5.1	Gjeldende rett og praksis	14
3.5.2	Departementets forslag og vurdering	15
3.6	Avtaler med variable kraftpriser	18
3.6.1	Gjeldende rett	18
3.6.2	Departementets forslag og vurdering	18
3.7	Opplysninger ved lading av elektriske kjøretøy	18
3.7.1	Gjeldende rett mv.	18
3.7.2	Departementets forslag og vurdering	19
4	Forslag til endringer i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester	22
4.1	Sluttbrukers tilgang til Elhub – forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 6-15 22	
4.1.1	Gjeldende rett	22

4.1.2	Departementets forslag og vurdering	22
4.2	Nye krav til utforming av faktura for elektrisk energi – forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2.....	23
4.2.1	Gjeldende rett	23
4.2.2	Departementets forslag og vurdering	23
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	27
5.1	Ved endring av prisopplysningsforskriften.....	27
5.2	Ved endring av forskrift om kraftomsetning og netjtjenester	29
5.2.1	Endring av forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 6-15	29
5.2.2	Endring av forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2	30
6	Forslag til forskriftsendringer	31
6.1	Forskrift om prisopplysninger for varer og tjenester	31
6.2	Forskrift om endring i forskrift om måling, avregning, fakturering av netjtjenester og elektrisk energi, nettselskapets nøytralitet mv.	34
7	Vedlegg.....	36
7.1	Vedlegg 1: Fakturaeksempel for spotpriskontrakt.....	37
7.2	Vedlegg 2: Fakturaeksempel for fastpriskontrakt.....	38
7.3	Vedlegg 3: Fakturaeksempel for standard variabel kontrakt	39

1 Sammendrag

Barne- og familiedepartementet (BFD) og Olje- og energidepartementet (OED) sender med dette på høring forslag til endringer i prisopplysningsforskriften og endringer i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester. Målet med forskriftsendringene er å legge til rette for et mer velfungerende og forbrukervennlig strømmarked. Forslagene i høringsnotatet skjerper kravene til hvilken informasjon kunden skal få både i forbindelse med markedsføring og på fakturaen. Høringsnotatet omhandler ikke prisdannelsen på strøm for sluttbrukere.

I dette høringsnotatet foreslås det endringer i prisopplysningsforskriften kapittel 6 om prisopplysning for transport og salg av elektrisk kraft. Det foreslås å gjøre forskriften tydeligere blant annet ved at utdaterte definisjoner og bestemmelser fjernes, jf. forslag til § 19, og de resterende bestemmelser gjøres mer forståelige. Det foreslås også å øke kravene til hvilke opplysninger som skal gis i markedsføring av strømvavtaler, jf. forslag til § 20. Det tas

videre sikte på å samordne begrepsbruken i prisopplysningsforskriften og forskrift om kraftomsetning og netttjenester.

Videre foreslås det å ta inn en bestemmelse som stiller særlige krav til prislister for kraftleverandøren, jf. forslag til § 21. Bestemmelsen supplerer forskriftens § 11. Kravet skal gjøre det enklere å navigere i tilbudet av strømvtaler, slik at forbrukeren kan treffe godt informerte valg. I tillegg foreslås det at nye regler om varsling om endrede avtalevilkår, jf. forslag til § 22, tas inn i prisopplysningsforskriften. Samtidig bes det om innspill om prisinformasjon knyttet til lading av elektrisk kjøretøy som vil sees i sammenheng med regjeringens pågående arbeid med en nasjonal ladestrategi.

Forskrift om måling, avregning, fakturering av netttjenester og elektrisk energi, nettselskapets nøytralitet mv. (forskrift om kraftomsetning og netttjenester) § 7-2 regulerer kravene til utforming av faktura til forbrukere. Endringene som foreslås i dette høringsdokumentet tar sikte på å bidra til at informasjonen som kommer frem på fakturaen, speiler informasjonen som kraftleverandøren presenterer ved avtaleinngåelse. I dag er det stor variasjon mellom kraftleverandørenes måte å utforme faktura på. Særlig gjelder det overfor forbrukere med strømvtaler tilknyttet spotprisen. Per fjerde kvartal 2021 hadde 74,5 prosent av husholdningene slike avtaler.¹

Et vesentlig konkurranseelement i spotprisavtalene er prisen kraftleverandøren legger på toppen av spotprisen. Kraftleverandørene publiserer dette «påslaget» i sine salgskanaler, og på strømpris.no, men i flere tilfeller ikke på fakturaen. I slike tilfeller blir det vanskelig for kunden å vurdere om mottatt faktura er i samsvar med inngått avtale.

Tilsvarende gjelder for navnet på strømvtalen, avtalens varighet, og tilleggstjenester som er gitt i avtaleteksten eller avtalevilkårene, som ikke er mulig å finne på fakturaen. Forslaget til endret forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 7-2 innebærer at disse elementene skal fremgå av kundens faktura, slik at kunden kan kontrollere at fakturaen stemmer med inngått avtale.

Dersom forbrukeren skal kunne sammenligne en spotprisavhengig, volumveid strømvtale i etterkant, krever dette tilgang til forbrukerens egne timesverdier for den aktuelle fakturaperioden, typisk én måned. Disse verdiene ligger lagret i Elhub, men sluttbruker har etter gjeldende forskrift ingen forskriftsfestet rett til disse måleverdiene gjennom Elhub «Min Side»² i dag. Det foreslås å formalisere sluttkundenens tilgang til måleverdier og kundeopplysninger gjennom et tillegg i forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 6-15.

---

¹ [09364: Kraftpriser i sluttbrukermarkedet, etter kontraktstype, statistikkvariabel og kvartal. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

² Elhub, «Min side», sist oppdatert 6. oktober 2021, <https://elhub.no/om-elhub/elhub-for-sluttbruker/min-side/>

2 Bakgrunn for forskriftsforslagene

Sommeren 2021 la Reguleringsmyndigheten for energi (RME) og Forbrukertilsynet frem forslag tiltak for å sikre et mer velfungerende og effektivt sluttbrukermarked.³ Bakgrunnen for forslagene var oppdrag i RMEs og Forbrukertilsynets tildelingsbrev for 2021 om å etablere en felles arbeidsgruppe og foreslå regelverksendringer. RMEs og Forbrukertilsynets arbeid tok blant annet utgangspunkt i en rapport fra Oslo Economics som ble levert til RME i januar 2021, *Tiltak for et effektivt sluttbrukermarked for strøm*.⁴ Departementenes forslag bygger på oversendt materiale fra RME og Forbrukertilsynet.

I mai 2021 ba Stortinget, gjennom tre anmodningsvedtak (Innst. 394 S (2020-2021)), regjeringen om forenkling av strømmarkedet til det beste for forbrukerne.

Anmodningsvedtakene lyder:

- I. Stortinget ber regjeringen innføre en ny obligatorisk prisinformasjon/enhetspris på strøm, slik at forbruker enkelt kan sammenligne priser på tvers av alle avtaletyper, og dermed sikre at forbrukerne kan ta informerte valg.
- II. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at strømselskapene, ved endring av avtale, skal opplyse strømkundene i god tid og gjennom tydelig merket informasjon.
- III. Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk informasjon om hvor lenge prisen på en strømvtale minimum varer. Denne prisinformasjonen skal opplyses om på strømregningen og ved alt salg og all markedsføring av strøm.

Etter departementenes vurdering vil de foreslåtte forskriftsendringene i dette høringsnotatet svare ut anmodningsvedtak II og III i Innst. 394 S (2020-2021). Departementene foreslår ikke obligatorisk enhetspris på strøm nå, jf. anmodningsvedtak I, men ber om høringsinstansenes syn på hvordan en slik enhetspris eventuelt bør utformes, se punkt 3.3.2 nedenfor. Departementene vil se nærmere på spørsmålet i det videre arbeidet. Imidlertid medfører de foreslåtte forskriftsendringene strengere krav til prisinformasjon på strøm. Departementene vurderer det derfor slik at forslagene vil styrke forbrukernes mulighet til å sammenlikne priser i markedet og ta informerte valg.

Et hovedproblem i dagens sluttbrukermarked for strøm er informasjonsskjevheten i markedet, der forbrukeren sitter med mindre informasjon om kraftleveringsavtalene enn kraftleverandør. Dette gjør det vanskelig for forbrukeren å sammenligne avtaler, forstå fakturaen og orientere seg i markedet. Det er derfor viktig at kraftleverandørene gir god og forståelig informasjon om alle priselementer og vilkår knyttet til ulike avtaler allerede i

---

³ Reguleringsmyndigheten for energi i NVE, «Forslag til endring i forskrift og mulig tiltak for et effektivt sluttbrukermarked», 24. juni 2021, [Brev \(nve.no\)](https://nve.no/Brev) og Forbrukertilsynet, [Forslag-til-endringer-i-prisopplysningsforskriften856723.pdf \(forbrukertilsynet.no\)](https://nve.no/Forslag-til-endringer-i-prisopplysningsforskriften856723.pdf), 23. juni 2021.

⁴ RME Ekstern rapport 5:2021, Oslo Economics <https://asp.bibliotekservice.no/nve/title.aspx?tkey=24867>

markedsføringen og i forkant av avtaleinngåelsen. Forskriftsendringene som legges frem i dette høringsdokumentet søker å redusere informasjonsskjevheten, og sikre at forbrukerne mottar informasjon de enkelt kan ta i bruk og dermed kan treffe gode valg.

Fakturaen er en viktig kommunikasjonskanal fra kraftleverandør til forbrukere og er kraftleverandørens betalingskrav til forbrukeren. I praksis er fakturaen det eneste stedet der forbrukeren kan sammenligne betalingskravet med den avtalen som er inngått med kraftleverandøren.

Det foreslås en endring av § 6-15 i forskrift om kraftomsetning og nettjenester som gir sluttbrukere tilgang til egne måle- og kundedata i Elhub. Formålet med tilgang til Elhub er å sikre sluttbrukere mulighet til å kontrollere at avregning og fakturering er basert på riktig forbruk og at sluttkundene kan innhente og bearbeide egne data dersom de ønsker det.

3 Endringer i prisopplysningsforskriften kapittel 6

3.1 Innledning

3.1.1 Formål og sammenheng med øvrig regelverk

Det er ofte svært vanskelig for forbrukerne å sammenligne kraftavtaler. Bindingstid, oppsigelsestid, type avtale, påslag, og introduksjonstilbud som går over i dyrere avtaler gjør situasjonen uoversiktlig. Formålet med forslaget om å endre kapittel 6 i prisopplysningsforskriften er å gjøre informasjonen bedre, og dermed gjøre det enklere for forbrukeren å ta gode, informerte valg av kraftavtale.

Generelle regler om informasjon som skal gis i forkant av avtaleinngåelse, er nedfelt både i markedsføringsloven, angrerettloven og avtaleloven. Disse gjelder også for salg av elektrisk kraft. Markedsføringsloven §§ 6-8 gjelder informasjonskrav ved generell markedsføring. Her nedfelles prinsippet om at markedsføring skal være sannferdig, informativ og fullstendig.

Avtaleloven § 38b stiller informasjonskrav i fysiske butikker. Angrerettloven § 8 stiller krav til hvilke opplysninger som skal gis i forkant av avtaleinngåelse mellom næringsdrivende og forbrukere der avtalen inngås ved fjernsalg eller salg utenom faste forretningslokaler. Etersom mange strømvavtaler inngås utenom faste forretningslokaler eller ved fjernsalg, er bestemmelsene i angrerettloven av særlig relevans for strømmarkedet. Et fellestrekk for disse bestemmelsene er at disse er generelt utformet og eventuelle overtredelser må vurderes på bakgrunn av en konkret helhetsvurdering av sakens omstendigheter. Praksis fra Forbrukertilsynet er derfor en viktig kilde til å forstå rettsreglenes nærmere innhold.

En annen bestemmelse av stor betydning for strømvavtalene er markedsføringsloven § 22 om urimelige avtalevilkår.

Det er likevel ønskelig med konkrete og spesifiserte krav til hva som skal opplyses ved markedsføring av kraftavtaler, slik at ulike kraftavtaler lettere kan sammenlignes. I dag blir forbrukere utsatt for mye markedsføring av kraftavtaler som er ulikt utformet. Det gjør det vanskelig å sammenligne priser og ta velinformerte valg. Klare informasjonskrav vil bidra til at forbrukere fremover blir presentert for informative prisopplysninger tilpasset strømbransjen, i tillegg til tydelig informasjon om avtalens vilkår. Med tanke på den uoversiktlige situasjonen som råder i dagens strømmarked er det derfor positivt for forbrukere, næringsdrivende og håndhevingsmyndighetene dersom disse regelkravene spesifiseres og tilpasses strømmarkedet og fremgår samlet i prisopplysningsforskriften.

3.1.2 Om prisopplysningsforskriften

Prisopplysningsforskriften er fastsatt med hjemmel i markedsføringsloven § 10 som gjelder prismerking og informasjonsplikt m.m. Prisopplysningsforskriften inneholder generelle krav til prisopplysning for varer, jf. kapittel 2, og tjenester, jf. kapittel 3, samt utdypende bestemmelser for særforhold i senere kapitler, jf. kapittel 4 om gravferdstjenester, kapittel 5 om tannhelsetjenester, kapittel 6 om elektrisk kraft og kapittel 7 om serveringssteder. Forskriften gjelder næringsdrivende som er etablert i Norge og selger varer og tjenester til forbruker, jf. § 1. Formålet med forskriften er å fremme god prisinformasjon for å bedre konkurransen mellom næringsdrivende og gjøre det enklere for forbrukeren å sammenligne priser, jf. § 2.

Markedsføringsloven § 10 og prisopplysningsforskriften kapittel 2 om varer, gjennomfører EUs prismerkingdirektiv (direktiv 98/6/EF av 16. februar 1998 om forbrukerbeskyttelse i forbindelse med angivelse av priser på forbruksvarer) som foreskriver at næringsdrivende opplyser om salgspris og enhetspris på alle produkter som tilbys forbrukere.

Markedsføringsloven § 10 er en videreføring av tidligere markedsføringslov § 3 a. I forarbeidene til dagens markedsføringslov drøftet BFD forholdet til direktivet om urimelig handelspraksis (handelspraksisdirektivet). BFD argumenterte for at den tidligere bestemmelsen med tilhørende prisopplysningsforskrifter kunne videreføres, selv om handelspraksisdirektivet enkelte steder også inneholder regler om prisopplysning. BFD viste til at direktivet skal tilnærme regler om urimelig handelspraksis, med hovedvekt på villedning som påvirker forbrukernes økonomiske interesser. BFD la til grunn at positive informasjonskrav som helt eller delvis har et annet formål enn å motvirke urimelig villedende praksis slik virkeområdet er fastsatt i direktivet, vil kunne videreføres. BFD uttalte at den type informasjonsplikt som stod i den tidligere markedsføringsloven § 3 a, ikke var ment å motvirke urimelig eller villedende praksis. Den er tvert imot, sa BFD, ment å tydeliggjøre valgene, effektivisere konkurransen og øke etterspørernes valgmuligheter, og er slik sett i tråd med formålet som direktivet om urimelig handelspraksis skal ivareta. BFD konkluderte med at reglene om prisinformasjon kunne videreføres i den nye markedsføringsloven. BFD foreslo imidlertid at det i bestemmelsene om håndheving av den

nye loven skulle tas inn en særlig henvisning til reglene om prisinformasjon. For å understreke at reglene ivaretar andre hensyn i tillegg til forbrukernes økonomiske interesser ble det foreslått en håndhevingsbestemmelse som lyder: «Tilsynet [med prisinformasjonsreglene] skjer ut fra hensynet til at forbrukerne skal kunne orientere seg i markedet og enkelt sammenligne priser.» Se Ot.prp. nr. 55 (2007-2008) kapittel 11 og spesialmerknadene til § 10.

Basert på disse uttalelsene i forarbeidene legger således BFD til grunn at prisopplysningsforskriften har et annet formål enn handelspraksisdirektivet, og at reglene om prisopplysning for tjenester, herunder for elektrisk kraft, ikke er i konflikt med det fullharmoniserte handelspraksisdirektivet. Hva gjelder håndhevingsbestemmelsen som nevnes i forarbeidene, viser vi til at den bestemmelsen står i markedsføringsloven § 35 andre ledd, hvor det heter at Forbrukertilsynets tilsyn med § 10 med forskrifter skjer ut fra «hensynet til at forbrukerne skal kunne orientere seg i markedet og enkelt sammenligne priser.» BFD vil likevel anta at dersom man går for langt i å lage regler som omhandler markedsføring av elektrisk kraft, vil det kunne være i strid med det fullharmoniserte handelspraksisdirektivet, særlig slik direktivet er gjennomført i markedsføringsloven § 7 om villedende handlinger om prisen på ytelsen eller hvordan prisen beregnes, og § 8 om villedende utelatelser.

Det kan stilles spørsmål ved om strøm anses som vare eller tjeneste i prisopplysningsforskriftens forstand, og dermed om kapittel 2 eller 3 finner anvendelse på strøm. Forbrukerkjøpsdirektivet (EU) 2019/771 legger til grunn at strøm («electricity») er å anse som en vare dersom den tilbys i et begrenset omfang, jf. definisjonen i artikkel 5 bokstav a. Ifølge direktivet er varer: «any tangible movable items; water, gas and electricity are to be considered as goods within the meaning of this Directive where they are put up for sale in a limited volume or a set quantity». På den andre siden ble det, ved gjennomføringen av EUs forbrukerrettighetsdirektiv (2011/83/EU) lagt til grunn at avtaler om elektrisk kraft skal omfattes av reglene for tjenesteavtaler, med mindre særlige grunner til avvikende regler gjør seg gjeldende, jf. forarbeidene til angreterrettsloven i Prop. 64 L (2013-2014) punkt 3.6.5.

Etter BFDs vurdering er bestemmelsene i kapittel 2 om prisopplysninger for varer lite hensiktsmessige ved salg av strøm. Dette blant annet fordi strøm ikke kan beregnes per kilo og liter, jf. § 6. Reglene i kapittel 3 om prisopplysninger for tjenester passer bedre. Der enkelte bestemmelser om prisopplysninger for tjenester passer i noe grad, har BFD derfor lagt disse bestemmelsene til grunn som utgangspunkt for vurderingene. Ettersom reglene om prisopplysningen for tjenester likevel ikke passer i alle tilfeller, er det behov for tilpasninger som tar hensyn til strøms egenart.

Prisopplysningsforskriften kapittel 6 inneholder fire bestemmelser om prisopplysning for transport og salg av elektrisk kraft. I § 19 gis det syv definisjoner av relevante begreper, mens §§ 20 og 21 gjelder nærmere krav til opplysninger ved avregninger og

forskuddsbetaling (§ 20) og opplysninger i informasjon og markedsføring (§ 21). Siste bestemmelse (§ 22) fastsetter at tilbud med variable kraftpriser skal opplyse om hvordan prisen beregnes.

3.2 Begrepsbruk og definisjoner

3.2.1 Gjeldende rett

Begrepene nettleie, energiledd, fastledd, effektledd, kraftpris, fastbeløp og justert innmatingsprofil er definert i prisopplysningsforskriften § 19 bokstav a til g.

3.2.2 Departementets forslag og vurdering

Etter BFDs vurdering er flere av disse begrepene både utdaterte og overflødige. BFD foreslår kun å beholde definisjonen av nettleie og kraftpris med noen justeringer. BFD foreslår å fjerne eller endre samtlige av definisjonene. Siden definisjonene av energiledd, fastledd og effektledd verken benyttes i prisopplysningsforskriften eller i forskrift om kraftomsetning og netttjenester, er det etter BFDs vurdering ikke behov for å definere disse begrepene. Forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer benytter begrepene, men er ikke avhengig av en definisjon av disse i prisopplysningsforskriften.

BFD foreslår å ta inn definisjoner av begrepene kraftleverandør, kraftpris, spotpris, påslag og tilleggstjenester. Spotpris, avtalens påslag og nettleie er ikke uttrykkelig definert i forskrift om kraftomsetning og netttjenester, men gis der et meningsinnhold. Det er ønskelig at uttrykk som anvendes både i prisopplysningsforskriften og forskrift om kraftomsetning og netttjenester har mest mulig samme innhold i begge forskriftene, men at definisjonene som benyttes i prisopplysningsforskriften gjøres mer lett tilgjengelige og forståelige. Definisjonen av kraftleverandør i forskrift om kraftomsetning og netttjenester foreslås benyttet i prisopplysningsforskriften med noen språklige forenklinger.

Kraftleverandør vil i relasjon til prisopplysningsforskriften være den omsetningskonsesjonæren som selger elektrisk kraft til sluttbruker.

Når det gjelder priselementer, foreslås det at kraftpris, spotpris, påslag, tilleggstjenester og nettleie defineres i forskriften. Definisjonene av *kraftpris*, *spotpris* og *påslag* henger nøye sammen.

Kraftprisen vil være som den pris som kraftleverandøren krever for salg av elektrisk kraft til forbruker som er direkte knyttet til forbruk per kWh (typisk standard variabel avtaler og fastprisavtaler). Kraftprisen vil inkludere prisen kraftleverandøren tar per kWh, inkludert den del av prisen per kWh som skal dekke for eksempel avgifter og / eller fortjeneste.

Forslaget til definisjon av *spotpris* skiller ut markedsprisen på elektrisk kraft per kWh i det aktuelle prisområdet. Spotprisen er prisen i dagen-før-markedet (områdepris på kraftbørsene) på elektrisk kraft per kWh i det elspotområdet (prisområdet) der strømmen blir levert. Definisjonen av spotprisen i ny bestemmelse tar dermed hensyn til at spotprisene i landet deles inn i fem prisområder⁵. BFD gjør oppmerksom på at kraftleverandørene må opplyse om merverdiavgift på spotpris til forbruker til forskjell fra den spotprisen som opplyses på kraftbørsene.

Forslaget til definisjonen av avtalens *påslag* fanger opp priselementer som ikke er direkte knyttet til spotpris (faller inn under definisjonen av spotpris) eller forbruket (faller inn under definisjonen av kraftpris). Påslaget er dermed det forbruker betaler i tillegg til spotpris eller markedsført kraftpris. Som påslag regnes også alle andre tillegg i prisen, herunder månedlig fastbeløp, men ekskludert prisen for tilleggstjenester. Typiske påslag kan være månedlige fastbeløp. Markedsføringen må spesifisere alle priselementer i avtalen som vil utgjøre et påslag.

BFD foreslår også å definere *tilleggstjenester*. Med dette forstås valgfrie tjenester som leveres eller formidles av kraftleverandøren sammen med kraftavtalen, men som faktureres i tillegg til kostnadene kraftleverandøren har satt som obligatoriske kostnader for forbrukeren for levering av elektrisk kraft under den aktuelle avtalen. Som eksempler på tilleggstjenester kan nevnes «grønn strøm (opprinnelsesgarantert strøm)» og «garantert vannkraft (opprinnelsesgarantert strøm)» som ikke er obligatoriske for den aktuelle kraftavtalen.

Se forslag til prisopplysningsforskriften § 19.

3.3 Opplysninger som skal gis i markedsføringen

3.3.1 Gjeldende rett

Prisopplysningsforskriften § 21 inneholder krav til hvilke opplysninger som skal gis ved markedsføring og i annen informasjon om priser. Dette kan være prislister eller opplysninger på kraftleverandørens hjemmeside. Det kreves at betegnelsene nettleie, kraftpris og fastbeløp benyttes, og at kraftprisen skal opplyses i annonse eller annen markedsføring som retter seg til forbruker. Det kreves også at ved krav om fastbeløp i tillegg til kraftprisen, skal gjennomsnittspriser i kWh ved forbruk på 10 000, 20 000 og 30 000 kWh opplyses.

---

⁵ Oslo (Sørøst-Norge), Kristiansand (Sørvest-Norge), Trondheim (Midt-Norge), Tromsø (Nord-Norge) og Bergen (Vest-Norge).

3.3.2 Departementets forslag og vurdering

Det foreslås en ny bestemmelse om opplysninger som skal gis i markedsføringen av elektrisk kraft og på annen måte, altså før avtale om elektrisk kraft inngås. Gjeldende § 21 tredje ledd, om at det skal gis bestemte gjennomsnittspriser per kWh for forbruk på 10 000 kWh, 20 000 kWh og 30 000 kWh, foreslås ikke videreført. Disse opplysninger antas i liten grad å tilføre merverdi for forbrukerens vurdering av avtalen.

Derimot er det viktig at prisen for den enkelte avtaletype fremgår klart av markedsføringen. Det er foreslått at kraftleverandørene i markedsføringen av alle avtaler skal opplyse på en klar og tydelig måte hvordan totalprisen er sammensatt og beregnet.

BFD foreslår at kraftleverandøren i markedsføring alltid skal gi opplysninger om avtalens kraftpris og påslag. For spotprisavtaler må det opplyses om påslag per kWh og fastbeløp. For fastprisavtaler må det opplyses om fastprisen. For variable kraftprisavtaler skal det opplyses om prisen, hvor lenge den gjelder, hvordan prisen fastsettes fremover. Uansett avtaletype skal eventuelle pristak opplyses om.

Ved markedsføring av avtaler hvor kraftprisen er direkte knyttet til spotpris foreslås det spesifisert at det klart og tydelig må fremgå dersom avtalen ikke er en timespotavtale og det skal opplyses om hvordan spotprisen beregnes. For avtaler hvor det ikke er praktisk mulig å oppgi kraftprisen, spotprisen eller andre priselementer på forhånd, typisk ved spotprisavtaler hvor det ikke er praktisk mulig å opplyse annet enn «til enhver tid gjeldende spotpris i [det aktuelle området]» eller tilsvarende, og ved variable avtaler, foreslås det presisert at det klart og tydelig skal fremgå hvordan prisen blir beregnet, jf. kravet som allerede fremgår av prisopplysningsforskriften § 10 fjerde ledd. For eksempel varierer beregning av prisen under avtaler der prisen er direkte knyttet til *spotpris*, og ikke alle slike avtaler er såkalte timespotavtaler, se punkt 4.2.2.1 nedenfor.

Det er viktig at forbruker for spotprisavtaler er kjent med avregningsmetoden allerede ved valg av kraftavtale, se bakgrunnen for dette i punkt 4.2.2.1 nedenfor. Avregningsmetoden for spotprisavtaler bør derfor ikke bare fremgå av faktura, men også allerede av markedsføringen av avtalen. Også for andre avtaletyper må forbruker kunne forvente å allerede i markedsføringen få informasjon som setter forbruker i stand til å forstå hvordan prisen under avtalen beregnes.

BFD foreslår at også eventuelle tilleggstenester skal fremgå klart og tydelig av markedsføringen.

Uansett om kraftleverandøren krever inn nettleie på vegne av nettleverandøren (gjennomfakturering) eller ikke, skal det fremgå at nettleie kommer i tillegg til kraftprisen. Dette opplysningskravet gjelder for alle avtaler. Det foreslås videre at plikten til å opplyse om at pris for nettleie kommer i tillegg dersom kraftleverandøren tilbyr gjennomfakturering, og at dette gjelder for markedsføring av alle typer kraftavtaler.

BFD ber om innspill fra høringsinstansene om det er ytterligere opplysninger knyttet til prisen som bør fremgå av markedsføringen.

BFD foreslår at også eventuelle vilkår for å kvalifisere for den enkelte kraftavtale samt eventuell bindingstid og bruddgebyr skal fremgå klart og tydelig allerede av markedsføringen. Det vil for eksempel ikke være tilstrekkelig i markedsføringen å vise til at avtalen er forbeholdt «nye kunder», men det må da også spesifiseres hva som skal til for å oppfylle kravet til «ny kunde». Det foreslås også at dersom en strømvavtale eller priselementer i denne er av begrenset varighet, skal avtalens lengde, virkningen av avtalens eller priselementets utløp for prisen og andre forhold fremgå på en klar og tydelig måte av markedsføringen. Markedsføres det for eksempel en gunstig spotprisavtale med kampanjepris de første 14 dagene, så må det allerede i markedsføringen fremgå klart og tydelig hvor lenge denne prisen varer og hvordan avtalens pris og andre forhold endres etter utløpet av denne perioden.

Videre foreslås det at kraftleverandøren i sin markedsføring skal vise til at kraftavtalen som markedsføres, kan sammenlignes med andre kraftavtaler på Forbrukerrådets strømprisportal Strømpris.no. Det er allerede krav om at fakturaen skal inneholde en henvisning til strømprisportalen, jf. gjeldende forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 7-2 første ledd bokstav f, som foreslås flyttet til § 7-2 annet ledd bokstav b. Det er derfor allerede krav om at fakturaen skal inneholde slik informasjon. Ved digital markedsføring skal hyperlenke til strømprisportalen inntas. Ved markedsføring av en kraftavtale i analoge medier kan for eksempel henvisningen lyde: «Sammenlign denne avtalen med andre på www.strompris.no».

Forslaget om å pålegge kraftleverandørene en plikt til å vise til Strømpris.no i all markedsføring av kraftavtaler og på faktura vil etter departementenes syn bidra til å øke bevisstheten om den offentlige løsningen for å sammenlikne sin egen avtale med andre strømvavtaler. Forbrukerrådet har gjennom denne tjenesten utviklet et verktøy som gjør det mulig for forbrukere å ta utgangspunkt i eget strømforbruk og forrige måneds gjennomsnittlige strømpris, i sammenlikningen av ulike avtaler. Departementene mener Forbrukerrådets verktøy gir et godt grunnlag for prissammenlikning, og foreslår ikke en obligatorisk enhetspris på strøm nå. Departementene ønsker likevel høringsinstansenes syn på hvordan en obligatorisk enhetspris på strøm eventuelt bør utformes, og vil se nærmere på spørsmålet i det videre arbeidet.

Siden det ved mange typer markedsføring kan være plassbegrensninger, foreslår BFD å innta en bestemmelse om at begrensningene i kravene som kan følge av markedsføringsloven § 8 første ledd annet punktum, skal gjelde tilsvarende for kravene til opplysninger i markedsføringen som er spesifisert i denne bestemmelsen. Begrensningene skal likevel ikke gjelde ved oppfordring til kjøp, på tilsvarende måte som i markedsføringsloven § 8 femte ledd – da kan ikke plassbegrensninger etter en helhetsvurdering begrunne unntak fra enkelte opplysningskrav.

Se forslag til prisopplysningsforskriften § 20.

3.4 Kraftleverandørenes prislister

3.4.1 Gjeldende rett

Etter prisopplysningsforskriften § 11 skal prisopplysninger for tjenester gis ved lett synlig prisoppslag eller ved prislister lagt frem på det stedet tjenesten vanligvis bestilles. Har den næringsdrivende hjemmeside på internett, skal oppdatert prislister også fremgå av hjemmesiden, jf. første ledd annet punktum. Videre skal prislister så langt det er praktisk mulig, inneholde opplysninger om den næringsdrivendes betalingsbetingelser, jf. annet ledd. Som nevnt under punkt 3.1 er det noe uklart om denne bestemmelsen gjelder direkte.

3.4.2 Departementets forslag og vurdering

BFD foreslår at kraftleverandøren skal ha plikt til å offentliggjøre priser og vilkår for alle sine ulike kraftavtaler, også de avtalene som ikke lenger er i salg, men som leverandøren har aktive kundeforhold på. Det er i dag ikke enkelt å finne og orientere seg om den enkelte kraftleverandørs ulike pristilbud og vilkår. Derfor foreslås det krav om at en oppdatert prislister og oversikt over alle avtaler skal framgå av kraftleverandørens hjemmeside.

BFD er kjent med at kraftleverandører endrer priser underveis i eksisterende avtaler. Denne praksisen er en utfordring for at en slik plikt til å offentliggjøre prislister blir et nyttig verktøy for forbrukeren. Konsekvensen av praksisen blir at en og samme avtale kan ha flere ulike priser i kraftleverandørens avtaleportefølje. BFD foreslår derfor at dersom en kraftleverandør opererer med forskjellige priselementer som påslag mv. på en og samme avtale, må det oppgis et prisintervall for de eksisterende avtalene der dette er tilfelle. Et slikt prisintervall må opplyse om variasjon i priselementene fra laveste til høyeste prisbeløp i form av et prisintervall (fra – til). Dersom en kraftleverandør tilbyr eksempelvis avtalen «spotpris 1 2 3» der det laveste påslaget som kraftleverandøren krever er 1 øre/kWh og det høyeste ligger på 5 øre/kWh, så skal det opplyses om «påslag fra 1 øre/kWh til 5 øre/kWh». Forbrukerne vil dermed kunne undersøke hvordan deres eksisterende avtale står seg sammenlignet med aktørens øvrige avtalevarianter og markedet ellers. Det foreslås videre en obligatorisk henvisning til strømprisportalen strompris.no i prislister.

Det er tatt inn en eksplisitt henvisning til prisopplysningsforskriften § 11 for å tydeliggjøre at bestemmelsen får anvendelse, jf. drøftelse i punkt 3.1 Det foreslås at prislister skal være lett tilgjengelig og opplyse om prisene per prisområde, ulike avtalers varighet og navn, virkningen av at en avtale utløper, prisgarantier, eventuelle bindingstider og bruddgebyr, oppsigelsesfrist for forbruker, og andre relevante tilleggstjenester avtalevilkår. Opprinsingen er imidlertid ikke uttømmende. Dette foreslås tydeliggjort ved at det også skal

opplyses om "andre relevante" avtalevilkår og tilleggstjenester. Forslaget om at prisopplysninger om kraftavtaler som ikke lenger tilbys, men som kraftleverandøren har aktive kundeforhold på også skal fremgå, skal sikre at disse kundene skal kunne finne sin kraftavtale på hjemmesiden for så å kunne sammenligne med kraftavtaler som tilbys.

Se forslag til prisopplysningsforskriften § 21.

3.5 Krav til varsel om endrede avtalevilkår

3.5.1 Gjeldende rett og praksis

Utgangspunktet i norsk rett er at avtaler skal holdes.⁶ Hvorvidt det er adgang for en avtalepart til ensidig å endre eller si opp en avtale, avhenger av avtalens innhold, altså hva som er avtalt. I lovverket stilles det likevel visse krav til avtalers innhold. Det følger for eksempel av markedsføringsloven § 22 at vilkår kan forbys, når de finnes urimelig overfor forbrukerne. Ved rimelighetsvurderingen skal det legges vekt på hensynet til balanse mellom partenes rettigheter og plikter. Dette gjelder også for avtalen mellom kraftleverandøren og forbrukerne. Prisopplysningsforskriften har ingen særskilte regler om varsling om endrede avtalevilkår i en løpende avtale.

For å kunne endre avtalevilkårene, typisk justere prisen underveis i avtaleforholdet, må kraftleverandøren ha hjemmel i avtalen med forbrukeren. Der avtalen hjemler endringsadgang, må likevel endringene foretas innenfor visse rammer. Det kan være i strid med markedsføringsloven § 22 dersom forbrukeren ikke tydelig varsles i god tid før avtalen endres, eller dersom forbrukeren ikke får mulighet til å si opp avtalen uten kostnader dersom endringene ikke godtas.⁷

Etter gjeldende praksis sendes varsel til forbrukeren to uker før kraftavtalen, typisk prisen, endres. Dette er kommet til uttrykk i Standard kraftleveringsavtale⁸ § 6 første ledd tredje setning, som er fremforhandlet av strømbransjen og Forbrukertilsynet. Standard kraftleveringsavtale ble sist oppdatert i 2017. Det er frivillig for aktørene i bransjen å benytte standardavtalen, men dersom den følges er den bindende for avtalepartene. Standard kraftleveringsavtale § 6 om endring av vilkår lyder:

---

⁶ Kong Christian Den Femtis Norske Lov 15.04.1687 femte bog, Capittel 1, artikkel 2.

⁷ Se Forbrukertilsynets veileder om avtalevilkår, tilgjengelig her: [Forbrukertilsynets veiledning om avtalevilkår for digitale tjenester - Forbrukertilsynet](#)

⁸ [Standard kraftleveringsavtale - Forbrukertilsynet](#)

"[k]raftleverandør kan ved behov gjøre endringer i vilkårene. Leverandøren skal varsle kunden direkte om endringer, herunder alle endringer i pris for kundens produkt, med unntak av løpende endringer i markedsprisen for produkter basert på markedspris («spot-pris») eller lignende prismodell.

Endring i pris eller øvrige avtalevilkår kan tidligst tre i kraft 14 dager etter at direkte varsel er sendt kunde.

Som direkte varsel regnes brev til kunden, eller elektronisk melding, eksempelvis e-post, SMS eller melding gjennom en «Min side»-funksjon på leverandørens nettside. Varsling på «Min side» må aktivt velges av kunden dersom dette skal oppfylle kravet til direkte varsel.

Ved vesentlige endringer i vilkårene kreves det uttrykkelig aksept fra kunden. Dersom slik aksept ikke gis, opphører avtalen når de varslede endringene trer i kraft. Som vesentlige endringer regnes blant annet endringer i de grunnleggende vilkårene for avtalen, for eksempel endring av produkttype.

Ved endring av vilkår i avtaler som ikke er fritt oppsigelige, kan kunde som ikke godtar endrede vilkår heve avtalen når endringen er til ugunst for kunden. Dette gjelder uavhengig av om endringen i vilkårene er vesentlig. I varselet til kunden skal det informeres om retten til å heve avtalen."

3.5.2 Departementets forslag og vurdering

Etter BFDs vurdering er det behov for å stramme inn kravene til varsling om endrede avtalevilkår. Et tydelig varsel om endringer i kraftavtalens vilkår er av stor betydning for at forbrukeren skal kunne sette seg inn i endringene, og vurdere om de vil bytte til en gunstigere avtale. Endringer i varslingsreglene kan derfor bidra til bedre forbrukermobiliteten og konkurransen i sluttbrukermarkedet.

BFD foreslår derfor å ta inn en ny bestemmelse om varsling av endringer i kraftavtalen i prisopplysningsforskriften § 22. Det vil fortsatt være slik at den konkrete kraftavtalen inngått mellom forbruker og kraftleverandør må hjemle endringer. Med andre ord gir forslag til prisopplysningsforskriften § 22 ikke selvstendig hjemmel for å endre en kraftavtale.

Særlig om hjemmelsgrunnlaget

Prisopplysningsforskriften kapittel 6 er fastsatt med hjemmel i markedsføringsloven § 10 tredje ledd om prismerking og informasjonsplikt m.m. Bestemmelsen lyder (vår understrekning):

"[f]or å lette kundenes bedømmelse av priser og kvalitet på varer og tjenester kan departementet ved forskrift påby næringsdrivende å iverksette tiltak utover det som følger av påbudet i første ledd. Slik forskrift om informasjonstiltak kan blant annet

a. påby merking, oppslag eller annen underretning om pris, forretningsvilkår, kvalitet og andre egenskaper,".

Det kan stilles spørsmål ved om markedsføringsloven § 10 tredje ledd gir tilstrekkelig hjemmel til å fastsette regler om varsling av endrede avtalevilkår i prisopplysningsforskriften.

Eventuelle regler knyttet til varsling av endrede avtalevilkår i prisopplysningsforskriften avviker noe fra øvrige regler i forskriften ettersom de ikke direkte angår prisinformasjon. Samtidig har regler om varsling en nærhet til prisopplysninger, ettersom pris er det sentrale vilkåret for kraftavtaler og ofte vil være nært knyttet til kraftleverandørens vilkår. Hjemmelen i markedsføringsloven § 10 tredje ledd bokstav a omfatter informasjonstiltak som å "påby [...] underretning om [...] forretningsvilkår". At denne oppramsingen ikke er uttømmende er synliggjort ved at ordlyden "blant annet" brukes i bestemmelsens tredje ledd. Varsling om endrede avtalevilkår omfattes etter BFDs vurdering av "underretning om [...] forretningsvilkår". Det er klart at en næringsdrivendes kommunikasjon knyttet til avtalevilkår er omfattet av markedsføringsloven generelt.

Formålet med hjemmelen, "å lette kundenes bedømmelse av priser og kvalitet på varer og tjenester", taler også for at regler knyttet til varsling om endrede avtalevilkår kan tas inn i prisopplysningsforskriften. Fastsettelse av varslingsregler i forskrift vil lette forbrukernes bedømmelse av en kraftavtale.

Etter BFDs vurdering er derfor markedsføringsloven § 10 tredje ledd tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for å innføre krav til varsling om endrede avtalevilkår i dagens prisopplysningsforskrift. Som konsekvens av dette foreslår BFD også å tilpasse overskriften i prisopplysningsforskriften ved at det tas inn "mv." for å vise at den ikke kun gjelder prisopplysninger.

Departementets forslag

Når det gjelder reglens materielle innhold og utforming foreslår BFD å ta utgangspunkt i reglene i Standard kraftleveringsavtale § 6, men med enkelte innstramminger for når og hvordan varslingen til forbruker skal gis. Bestemmelsen som foreslås, fastsetter tydelige krav til hva som krever varsling, hvor lang tid i forveien et varsel skal gis, hvordan varselet skal utformes og hvilken kommunikasjonsform det skal gis.

Det foreslås at kraftleverandører skal varsle forbruker om alle endringer i priser under avtaleperioden eller ved opphør av avtalen, jf. forslag til prisopplysningsforskrift § 22. Unntak gjelder for endringer i spotprisen. Følgelig må alle avtaleendringer, unntatt endringer i spotprisen, varsles. Dette er i hovedsak i tråd med Standard kraftleveringsavtale § 6 første ledd, men går lenger ved at "opphør av avtalen" nevnes eksplisitt og omfattes dermed av varslingen.

Videre foreslår BFD at eventuell endring i eller opphør av avtalen tidligst kan tre i kraft 30 dager etter at varsel er mottatt av forbruker. Dette foreslås ved å tilpasse varslingsreglene, slik at endring eller opphør av en avtale fremover tidligst kan tre i kraft 30 dager etter at varsel er mottatt av forbruker. Å øke varslingstiden vil gjøre at forbrukere får bedre tid til å områ seg. Dette går lengre enn Standard kraftleveringsavtale § 6 annet ledd som sier at avtalevilkår tidligst kan tre i kraft 14 dager etter at direkte varsel er sendt kunden. BFD foreslår også en presisering av at varsling skal skje på et «passende tidspunkt». Hensikten med denne presiseringen er at varslingsreglene ikke skal omgås ved at varsel sendes forbruker om en endring svært langt frem i tid, for eksempel ved at endringer som skal tre i kraft om flere måneder varsles allerede samtidig med avtaleinngåelsen.

For å sikre gjennomsiktighet overfor forbruker, bør varselet også på en forståelig måte kort angi årsakene til at den aktuelle endringen eller opphøret.

BFD foreslår videre å forskriftsfeste at en forbruker som ikke godtar nye avtalevilkår, kan si opp avtalen med virkning fra det tidspunktet endringen trer i kraft, uten ekstra kostnader. I varselet til forbrukeren skal det informeres om retten til å si opp avtalen. Dette er i tråd med Standard kraftleveringsavtale § 6 femte ledd. I tillegg skal varselet informere om at oppsigelse er kostnadsfritt.

Etter forslagetets annet ledd skal varselet utformes slik at innholdet er klart og tydelig for forbrukeren. Varselet skal videre gis separat, og må ikke sammenblandes med annen informasjon fra kraftleverandøren.

I tilknytning til kravet om varsling foreslås det videre å innføre krav til hvordan informasjonen skal gis, og hvilket kommunikasjonsverktøy som skal benyttes. Flere aktører benytter varsling på selskapets egen kommunikasjonsportal, ofte kalt «Min Side». Enkelte avtaler har dette som et vilkår for at forbrukeren skal få inngå avtalen. Denne praksisen er uheldig sett fra et forbrukerperspektiv. Det er sannsynlig at flere ikke får med seg beskjedene som gis når det gjøres på en egen portal som ofte krever særskilt innlogging. Samtidig er det ikke nødvendigvis klart at et krav om å varsle via e-post eller SMS vil være til det beste for samtlige forbrukere ved enhver anledning.

Likevel foreslår BFD at varselet skal gis til forbruker i form av SMS og e-post. I de tilfeller der forbrukeren ikke har samtykket i digital kommunikasjonsform skal varselet gis i brev. Dette vil kunne sikre at forbrukerne får med seg endringene som gjøres, og at forbrukeren kan ta stilling til disse. Dette forslaget går lengre enn varslingsreglene i Standard kraftleveringsavtale § 6 tredje ledd.

Det at det sendes ut SMS og epost vil ha både positive og negative effekter. Det å få tilsendt en SMS er inngripende i forbrukerens privatliv, men det vil også kunne føre til at forbrukeren blir oppmerksom på endringene i kraftavtalen og for eksempel blir bevisst på hvor ofte dette gjøres fra kraftleverandørens side. En slik tydeliggjøring kan heve terskelen

for å gjøre endringer i avtalen. I utgangspunktet foreslås det at det både skal varsles i form av SMS og epost, men med mulighet for forbrukeren til å aktivt velge å kun bli varslet på epost eller på "Min side". I så fall kreves det at forbrukeren aktivt velger dette som varslingsform, jf. Standard kraftleveringsavtale § 6 tredje ledd annet punktum.

Se forslag til prisopplysningsforskriften § 22.

3.6 Avtaler med variable kraftpriser

3.6.1 Gjeldende rett

Prisopplysningsforskriften § 22 inneholder nærmere regler knyttet til tilbud med variable kraftpriser. Etter bestemmelsen skal det i et tilbud om kraft basert på variable priser, og fordelingen av forbruket ikke beregnes ut fra netteiers justerte innmatingsprofil, opplyses hvordan fordelingen av forbruket og den variable prisen beregnes. Ved et tilbud med både variable priser og gjennomsnittspris, skal det videre opplyses om forutsetningene for beregningen.

3.6.2 Departementets forslag og vurdering

BFD foreslår å fjerne bestemmelsene i den gjeldende prisopplysningsforskriften § 22 om variable priser. Det avgjørende for forbrukeren, også for slike avtaler, er å vite hvordan disse prisene beregnes ved et tilbud om variable priser, slik at man har et grunnlag for å avgjøre om prisen på den tilbudte avtalen er gunstig eller ikke når man skal ta stilling til et konkret tilbud. Kravene som følger av gjeldende prisopplysningsforskriften § 22 vil fanges opp av forslaget til § 20. Regulering for avregning (inkludert justert innmatingsprofil) og måling dekkes i forskrift om kraftomsetning og netttjenester.

3.7 Opplysninger ved lading av elektriske kjøretøy

3.7.1 Gjeldende rett mv.

Markedsføringsloven (mfl.) § 10 første ledd lyder: «Den som i næringsvirksomhet selger varer, tjenester eller andre ytelser til forbrukere, skal så langt det er praktisk mulig informere om prisene, slik at de lett kan ses av kundene.» Reglene er generelle, og gjelder også for lading av el-kjøretøy. Reglene er nærmere utdypet i prisopplysningsforskriften, som har regler om prisopplysninger for varer og tjenester i henholdsvis kapittel 2 og 3, og bestemmelser for særegne kjøpsforhold i etterfølgende kapitler. Prisopplysningsforskriften har ingen særskilte regler om prisopplysninger ved lading av elektriske kjøretøy, typisk el-bil, selv om verken reglene i kapittel 2 eller 3, eller noen av de etterfølgende kapitlene er

direkte anvendelige. Dette skyldtes at prisopplysning for el-bil ikke var en aktuell problemstilling da prisopplysningsforskriften ble utformet og satt i kraft 1.1.2013. Det er ikke innlysende om lading, altså kjøp av elektrisk kraft, er å anse som en vare, tjeneste eller annen ytelse. Uansett følger det altså av markedsføringsloven § 10 om prismerking og informasjonsplikt m.m. at selger er pliktig til å opplyse om prisen for lading av elbil. Bestemmelsen gjelder prisopplysning før avtale inngås, altså før forbrukeren eller kunden/bilisten starter å lade. Selger av elektrisk kraft via ladestasjon har altså plikt til å opplyse hvilken pris vedkommende beregner, slik at prisene kan sees på ladestedet. Det er imidlertid ikke krav til hvordan prisen skal beregnes.

Av nettsiden til Norsk Elbilforening fremgår det at prisen varierer mellom operatørene, og at de fleste opererer med kategoriene lynlading, hurtiglading og normallading. Det fremgår at prisene kan variere etter om man lader med ladebrikke, mobilapp eller SMS og at man må sjekke prisen på ladestasjonen. Det er imidlertid ikke alle ladestasjoner som opplyser om prisene. For Tesla fremgår kun «dynamisk prising» av prislisten til Norsk Elbilforening. Tesla beregner kun prisen per kWh. Ladeprisen per kWh varierer mellom Tesla-ladestasjonene.

Er lading kjøp av vare eller tjeneste?

Det kan diskuteres om lading av elbiler, altså å fylle bilene med strøm, er å anse som en vare eller tjeneste. Formålet med å fastslå om lading er vare eller tjeneste, er om reglene i prisopplysningslovens kapitler om prisopplysninger for varer eller tjenester bør anvendes, og eventuelt suppleres. Ved salg av varer skal det opplyses om en vares salgspris og enhetspris, slik at prisene lett kan ses, jf. prisopplysningsforskriften § 5 første ledd første punktum og § 4 bokstav a og b. Salgsprisen, altså prisen for mottatt strøm, kan ikke opplyses før lading, med mindre lading stopper automatisk ved en forhåndsbestemt sum. Enhetsprisen som benyttes i dag er som nevnt per kWh eller per tidsenhet, vanligvis minutt, eventuelt en kombinasjon av kWh og tid. Reglene i prisopplysningsforskriftens kapittel 2 om varer passer derfor dårlig, selv om man kunne mene at det å fylle på strøm per kWh kan sammenlignes med å fylle på bensin eller diesel, som er varer.

3.7.2 Departementets forslag og vurdering

Innledning

Som et ledd i regjeringens arbeid med en nasjonal ladestrategi, ber BFD om høringsinnspill knyttet til hvordan prisopplysningsforskriften bør klargjøre hvilke regler som gjelder ved lading av elektriske kjøretøy. Det bes om innspill knyttet til temaene under:

Avgrensning av plikten for prisopplysninger

Betaling for lading av elbil skjer i ulike former i dag, der ladepunktet eies av for eksempel borettslag og sameier, parkeringsselskaper, kommuner, kjøpesentre og ladeselskaper. Hovedandelen av ladepunktene er normalladere (under 22 kW) hvor lading skjer samtidig med parkering. Ved ladepunkter med hurtiglading (over 50 kW) vil som regel lading være hovedformålet. Etter BFDs syn vil behovet for prisopplysning være særlig knyttet til hurtiglading, men departementet ber om innspill om hvordan krav til prisinformasjon kan avgrenses på en god måte.

Innholdet i prisopplysningen

Det finnes flere forskjellige måter å beregne prisen for lading av elbil på. Prisen beregnes, avhengig av selger, i kroner per minutt, kroner per kWh eller en kombinasjon av disse. Hvor raskt en bil blir ladet avhenger ikke bare av om ladestasjonen/ladepunktet er en hurtiglader, lynlader eller normallader, men også av elbilens mottakskapasitet og status for batteriet (som temperatur, batterinivå mv.). Dersom prisen beregnes ut fra kombinasjonen av tiden ladingen pågår og hvor mange kWh som er ladet, blir det meget vanskelig for forbrukeren å vite på forhånd hva ladingen vil koste. Dette fordi ladehastigheten ikke er forutsigbar. Med utgangspunkt i at det er sentralt for forbrukeren at prisen fremgår før ladingen starter, ber BFD om innspill på hvordan kravene i prisopplysningsforskriften kan utformes for å sikre dette. Forbrukeren bør på forhånd kunne anslå hva sluttsummen for den planlagte ladeøkten blir, når de velger et konkret ladepunkt. Dersom prisen varierer etter om det lades med ladebrikke, mobilapp eller SMS, bør forbrukeren også kunne på forhånd kunne anslå hvilken metode som er mest lønnsom.

BFD er kjent med det er utviklet forskjellige prismodeller som gir incentiver til å lade så raskt som mulig slik at man ikke opptar ladeplassen lengre enn nødvendig, i tillegg til at pris varierer ut ifra når på døgnet man lader. Dette vil være en måte å spre effekttopper og redusere kø på ved ladestasjonene. Departementet anerkjenner at dette kan være viktige hensyn å ta i betraktning, men viser samtidig til at dette kan vanskeliggjøre tydelig prisinformasjon til forbrukeren. Vi ber om høringsinstansenes innspill til hvordan prismodeller som inkluderer disse hensynene kan formidles til forbrukerne på en enkel og standardisert måte.

Hvor skal prisopplysningene fremgå?

Legger man til grunn at lading av elbiler er en tjeneste (jf. Prop. 64 L (2013-2014) og at reglene om varer ikke passer, omfattes ytelsen i utgangspunktet av prisopplysningsforskriften kapittel 3 om tjenester, derunder § 11 om krav til prisliste og prisoppslag på stedet der

tjenesten vanligvis bestilles. I tillegg skal oppdatert prisliste fremgå av eventuell hjemmeside. Også forskriften § 10 inneholder relevante bestemmelser i første og andre ledd:

«Det skal opplyses om de fullstendige prisene på tjenestene som tilbys.

Dersom stykkprisen på en tjeneste varierer innenfor et bestemt intervall, skal høyeste og laveste pris innenfor intervallet opplyses. Eventuelle minstepriser skal oppgis.»

Også kravet til spesifisert regning i § 13 er relevant i forbindelse med pris på lading av elbil. Etter denne bestemmelsen skal den næringsdrivende gi forbrukeren spesifisert regning når tjenesten er utført. Regningen skal være så utfyllende at forbrukeren kan kontrollere hvilke varer og tjenester som er mottatt og hvilke priser som er beregnet. Det er altså snakk om en kvittering, som i dag, til sammenligning, kan fås utskrift av ved bensinstasjonene.

Det forhold at det ikke er innlysende om lading av elbil innebærer kjøp av vare eller tjeneste, tilsier at det inntas klargjørende regler i prisopplysningsforskriften. Dette kan gjøres ved et eget kapittel i forskriften, slik man har for andre tjenestetyper der de generelle reglene i forskriftens kapittel 3 ikke er tilstrekkelige. I dag er dette gravferdstjenester, tannhelsetjenester, serveringssteder, drosjetjenester, i tillegg til prisopplysninger for transport og salg av elektrisk kraft. Alternativt kan man innta særlige regler for prisopplysning for elbiler i forskriftens kapittel 6 som gjelder salg av elektrisk kraft. Reglene om kraftpriser i kapittel 6 er imidlertid rettet inn på nettleie og kjøp av kraft til husholdninger o.l. Kravene om at betegnelsene nettleie, kraftpris og fastbeløp skal benyttes i informasjon og markedsføring til forbruker passer ikke ved prisopplysning på ladestasjoner eller på annen måte vedr. lading av elbil. Heller ikke definisjonene er relevante. Kapitteloverskriften er imidlertid relevant – «Særlig om prisopplysning for transport og salg av elektrisk kraft». BFD vurderer derfor om det innledningsvis i kapittel 6 skal inntas en bestemmelse om lading av elbiler mv., der plikten til å opplyse om prisen på lading reguleres. Departementet ber særlig om høringsinnspill knyttet til å innføre en plikt til å opplyse prisen for lading per kWh, og innspill om hvordan selgeren kan opplyse om ladeprisen i kWh der andre prisparametere enn kWh inngår.

Etter BFDs syn er det naturlig at det skal opplyses om ladeprisen på stolpen eller ladestasjonen. Dette kravet fremgår imidlertid av forskriften § 11 første ledd første punktum. BFD mener det kan være hensiktsmessig å innta en henvisning til relevante regler i prisopplysningsforskriftens kapittel 3. Dette er reglene om at det skal opplyses om de fullstendige prisene på tjenestene som tilbys, krav til prisliste og prisoppslag og om spesifisert regning. Det bes om høringsinstansenes syn på om forslaget til kravet til prisopplysning er tilstrekkelig.

Det legges opp til at mottatte innspill om prisinformasjon knyttet til lading av elektrisk kjøretøy vil sees i sammenheng med regjeringens pågående arbeid med en nasjonal ladestrategi.

4 Forslag til endringer i forskrift om kraftomsetning og nettsjenester

4.1 Sluttbrukers tilgang til Elhub – forskrift om kraftomsetning og nettsjenester § 6-15

4.1.1 Gjeldende rett

Elhub er et sentralt IT-system som behandler kraftmarkedsprosesser og distribuerer og aggregerer måleverdier for all forbruk og produksjon i Norge. Slik regelverket er utformet i dag, har sluttbrukerne ingen forskriftsfestet rett til egne kundeopplysninger eller måleverdier i Elhub. Elhub gir imidlertid slik tilgang i dag gjennom pålogging med BankID eller minID til "Min side".

I forarbeidene til forskrift om kraftomsetning og nettsjenester kapittel 6, NVE rapport 15, 2015 heter det:

«NVE har tidligere presisert at det ikke skal være et kundegrensesnitt mot sluttbrukere i Elhub, og kan bekrefte at dette fortsatt skal være et førende premiss for den videre utviklingen av Elhub. Ved bruk av webløsning for personvern skal sluttbrukere få tilgang til Elhub ved å logge seg på internettsidene til kraftleverandør og Elhubbruker, og ikke i direkte grensesnitt mot Elhub.»

Måleverdier og kundeopplysninger har fått økt verdi som følge av nye løsninger for optimalisering av forbruk, og kundespesifikke investeringer i energiteknologi. Dette medfører mer aktive sluttbrukere, som krever enkel tilgang til målerdata. Forarbeidene til forskrift om kraftomsetning og nettsjenester kap. 6 fra 2015, legger til grunn en forventning om at sluttkundene skal få tilgang til Elhub gjennom nettsidene til kraftleverandør, netteier eller tredjepart. Denne intensjonen er nedfelt i forskrift om kraftomsetning og nettsjenester §§ 6-15 og 6-17, der kunden kan gi tredjepart fullmakt til kundeopplysninger og måleverdier. Kravet om fullmakt fra sluttbruker taler for at sluttbruker, som fullmaktsgiver, må ha tilgang til samme data som tredjepart gis tilgang til.

4.1.2 Departementets forslag og vurdering

Sluttbrukere må ha tilgang til egne måleverdidata for å kunne kontrollere at avregning og faktura er i overensstemmelse med faktisk forbruk time for time. En bestemmelse som gir sluttbrukere tilgang til egne kundeopplysninger og måleverdier i Elhub vil gi kunder mer informasjon og mulighet for å kontrollere forbruket time for time. Forskrift om kraftomsetning og nettsjenester § 6-15 regulerer elhubbrukernes tilgang til ulike datasett i

Elhub. Forskriftens § 1-3 definerer ikke sluttbruker som elhubbruker, og det foreslås derfor at sluttbrukers rett til tilgang til egen kundeinformasjon og måleverdier tas inn som et eget siste ledd i forskriftens § 6-15. Dette vil sikre at sluttbrukere (forbrukere) har tilgang til egne kundeopplysninger og måleverdier i Elhub.

Se forslag til forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 6-15.

4.2 Nye krav til utforming av faktura for elektrisk energi – forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2

4.2.1 Gjeldende rett

Forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 inneholder en punktliste over hvilken fakturainformasjon som skal presenteres på faktura for netjtjenester og faktura for elektrisk energi. Bestemmelsen er delt inn i to ledd, der § 7-2 første ledd bokstav a-g regulerer fakturering av netjtjenester og § 7-2 annet ledd bokstav a-c regulerer fakturering av elektrisk energi. Det er kraftleverandørene som fakturerer elektrisk energi og det er kravene til disse fakturaene som OED foreslår at skjerpes.

Etter dagens regelverk skal en faktura fra kraftleverandøren være oversiktlig og lett å forstå (§ 7-2 annet ledd a.), den skal inneholde informasjon om fakturagrunnlaget, herunder priser kraftvolum (§7-2 annet ledd b.) og det skal opplyses om forbrukers rett til å fremme innsigelser mot fakturaene (§ 7-2 annet ledd c.)

4.2.2 Departementets forslag og vurdering

OED foreslår flere krav til utforming av faktura og at disse inntas som nye punkter og legges til eksisterende bokstaver i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 andre ledd. Vedlegg 1,2 og 3 er eksempler på hvordan en faktura for spotpris-, variabel pris- og fastprisavtaler kan se ut dersom de foreslåtte endringene blir fastsatt.

4.2.2.1 Krav til bedre prisinformasjon til forbruker

Prisen på en tjeneste eller vare er grunnleggende for et avtaleforhold. Forståelig prisinformasjon er nødvendig for at forbruker kan ha tillit til markedet. Forbrukerne må kunne forsikre seg om at de blir fakturert i henhold til avtale, kunne vurdere om avtalen de har valgt er best for sitt behov, kunne vurdere vilkårsendringer og kunne sammenligne sin avtale med andre avtaler.

For å sikre at alle de forskjellige priselementer kommer tydelig frem på faktura foreslår OED å kreve at alle priselementer skal stå på egne varelinjer. Kravet innebærer alle priser som

inngår i avtalen, og alle andre tjenester og goder forbruker kjøper av kraftleverandøren, skal komme tydelig frem på faktura. Kravet omfatter alle avtaletyper.

Bestemmelsen om å oppgi alle priselementer er foreslått tatt inn i forskriften § 7-2 annet ledd bokstav b. Under er det en oversikt over hvordan kravet om at alle priselementer skal ha egne varelinje vil fungere for de ulike avtalenotypene; spotpris, fastpris og variabel pris avtaler. Gjennomgangen er ikke nødvendigvis uttømmende.

Bruken av begrepet «priselementer»

Dagens sluttbrukermarked for strøm har avtaler med ulik struktur i vilkårene. For at forskriften skal kunne fange opp alle avtaletyper, mener OED det er hensiktsmessig å bruke begrepet «priselementer» i den foreslåtte forskriftsteksten, og ikke spesifikke termer, som for eksempel «påslag».

Begrepet priselementer benyttes allerede i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-1b sjette ledd. Paragrafen gjelder forskuddsfakturering og beregning av priselementer som ikke er kjent for forbrukere ved leveringstidspunktet.

Fakturainformasjon om priselementer for avtaler som er knyttet til spotpris

For avtaler der prisen er knyttet til spotprisen (områdeprisen), skal priselementene deles inn i følgende separate varelinjer:

- Spotpris: Spotprisen er prisen i dagen-før-markedet i det elspotområdet (prisområdet) der strømmen blir levert. I 2021 har vi sett uvanlig store prisforskjeller mellom prisområdene i Norge, som gjør forbrukerne opptatt av at hvorvidt de avregnes for den korrekte spotprisen for det aktuelle prisområdet. OED foreslår derfor at navnet på prisområdet skal stå på fakturaen (NO1-5), jf. forskriften § 7-2 annet ledd b.
- Avtalens påslag: Påslaget er differansen mellom spotprisen i det aktuelle elspotområdet og det forbrukeren betaler i henhold til vilkårene i avtalen. Fakturaen må spesifisere alle priselementer i avtalen. Vanligvis er et prispåslag gitt ved pris per kWh og/eller et fast beløp per måned. Et fast månedlig påslag og/eller et påslag med pris per kWh skal presenteres på hver sin varelinje på fakturaen. Påslaget eller fastbeløpet skal inkludere kostnader som følger av elsertifikatplikt, jf. forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 8-6.

Avregningsmetoden for spotprisavtaler skal fremgå av faktura

Spotprisavtaler kan avregnes på to måter. Ved å ta et uvektet gjennomsnitt av områdeprisen for avregningsperioden ganget med forbruket i perioden, som ikke tar hensyn til om forbrukeren bruker lite strøm i timer med høye priser eller motsatt. Det kan også regnes ut

ved å bruke et gjennomsnitt av områdeprisen per time, som vektet gjennomsnittet etter forbruket i hver enkelt time. De siste omtales ofte som timesspotavtaler, og hensyntar forbrukerens forbruk gjennom døgnet.

Avtaler der spotprisen er vektet mot volum time for time, innebærer at hver enkelt forbruker i det aktuelle prisområdet får en individuell gjennomsnittlig strømpris per måned. Når forbrukerne blir avregnet med et uvektet gjennomsnitt, får alle den samme gjennomsnittsprisen per måned, uavhengig av egen forbruksprofil. For at forbruker skal vite hvordan prisen blir avregnet, foreslås det at det skal stå tydelig faktura dersom prisen ikke er volumveid for avtaler knyttet til områdeprisen.

Når forbrukere faktureres på grunnlag av det faktiske forbruket i hver enkelt time, vil dette legge til rette for mer rasjonell energibruk. Innføringen av AMS og tilgang til sanntidsdata gjennom HAN-porten gjør det mulig for forbruker å flytte forbruket sitt og styre unna timer med høy pris. Forbrukere kan bidra til mer fleksibilitet i strømmettet og redusere sine strømkostnader ved å bruke strøm i timer med lavere spotpris. Denne forbruksfleksibiliteten kan i større grad oppnås dersom betalingskravet på fakturaen beregnes med en spotpris som er volumveid time for time.

Fakturainformasjon om priselementer for fastprisavtaler

Ved fakturering av fastprisavtaler betaler forbruker den samme prisen per kWh i en bestemt tidsperiode, uavhengig av svingninger i spotprisen i det aktuelle prisområdet. For fastprisavtaler skal prisen per kWh publiseres på egen varelinje.

Fakturainformasjon om priselementer for variabel pris avtaler

En type avtaler der priselementer kan ha kort og uforutsigbar varighet, er avtaler som går under kategorien «variabel pris avtaler». Variabel pris avtaler er avtaler hvor prisen per kWh blir satt for en periode frem i tid, men der prisen kan endres av kraftleverandør etter gjeldende regelverk for varsling. Dersom prisen varierer i løpet av faktureringsperioden, skal alle prisene publiseres på fakturaen.

Andre tillegg

Andre tillegg gjelder alle typer avtaler, og tilleggstjenester skal derfor publiseres som priselementer på egne varelinjer, uavhengig av avtaletype. Dersom forbrukeren kjøper flere tilleggstjenester, skal hver av disse stå på egne varelinjer. Ved å skille ut tilleggstjenester på egne varelinjer vil forbrukeren se hvilke ekstratjenester som betales for, og hva disse

tjenestene koster. Eksempler på vanlige tilleggstjenester er «garantert fornybar strøm» og «maksprisgaranti»⁹.

4.2.2.2 Opplyse om prissammenligningstjeneste

I forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 første ledd, bokstav f stilles det krav til at fakturaen fra nettselskapet 'skal inneholde informasjon om at forbrukeren kan sammenlikne kraftpriser på Forbrukerrådets internettsider'. Nettselskap har i dag flere informasjonsplikter som angår kraftleverandørers virksomhet, fordi nettselskapet som nøytral aktør ikke har insentiver til å publisere informasjon på en måte som skaper konkurransefortrinn. Referansen til "Forbrukerrådets internettsider", i praksis strømpris.no, har til hensikt å gjøre forbruker oppmerksom på muligheten til å sammenligne ulike kontrakter og eventuelt bytte strømleverandør. OED foreslår derfor at denne informasjonen ses i sammenheng med forbrukerens mulighet til å bytte strømleverandør, og at setningen flyttes fra forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 første ledd, til forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 annet ledd som omhandler fakturering av elektrisk energi. Det vises til at det også foreslås en obligatorisk lenking til strømpris.no i all markedsføring, se punkt 3.4.

Bestemmelsen om å opplyse om prissammenligningstjeneste er tatt inn i nytt bokstavpunkt § 7-2 annet ledd b.

Se forslag til forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 annet ledd.

4.2.2.3 Avtalenavn på faktura

I dagens sluttbrukermarked er det ikke uvanlig at kraftleverandører tilbyr mange avtaler, ofte med lignende navn, men med ulike vilkår. For å kunne skille sin egen kraftleveringsavtale fra leverandørens øvrige avtaler, må forbrukeren kjenne til navnet på sin egen kraftleveringsavtale. Ved å publisere navnet på kraftleveringsavtalen på faktura, vil forbrukeren kunne vurdere sin avtale opp mot andre avtaler. Dette gjelder både i forhold til den samme kraftleverandørens øvrige avtaler, og til alle andre relevante strømavtaler i sluttbrukermarkedet. OED foreslår dette som et nytt krav i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2 annet ledd c.

---

⁹ Tilleggstjenester kan ha mange ulike navn og funksjoner, eksemplene som legges frem tar ikke for seg å konkretisere alle typer tilleggstjenester som kraftleverandører tilbyr.

4.2.2.4 Krav til å oppgi lengde av avtaleperiode og varslingsrutiner ved endring av priser

Kraftleveringsavtalens varighet og pris over tid skal være transparent informasjon for begge parter i avtalen. Dette gjelder spesielt for avtaler hvor prisen og/eller prispåslaget har en garantert minimumslengde. OED foreslår at kraftleverandøren skal angi dato for opphør av kraftleveringsavtalen og varslingsrutiner ved endring av priser på fakturaen i § 7-2 annet ledd c. Dersom avtalen har prisgarantier skal garantitiden fremgå av fakturaen, jf. § 7-2 annet ledd c siste punktum.

For spotprisavtaler

I dagens sluttbrukermarked kan det inngås spotprisavtaler hvor prispåslaget er garantert for et gitt antall måneder. OED foreslår at dato for endring av priselementene skal komme tydelig frem på fakturaen.

For fastprisavtaler

For fastprisavtaler skal datoen for når den avtalte kWh-prisen utløper, komme tydelig frem på fakturaen.

For avtaler uten tidsbegrensning

Variabel pris avtaler der den avtalte prisen per kWh kan endres av kraftleverandør på kort sikt. Spotprisavtaler uten opphørsdato innebærer at det ikke er satt en tidsbegrensning for avtalens pris/prispåslag. Varslinger om endringer i pris- og avtalevilkår skal gjøres etter gjeldende regelverk, og kraftleverandøren skal oppgi varslingsfristen på fakturaen til kunden. Det vises her til punkt 3.6 i høringsnotatet der det foreslås å utvide varslingsfristen slik at endringer i avtalen tidligst kan tre i kraft én måned etter forbrukeren er varslet.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Ved endring av prisopplysningsforskriften

BFD antar at de foreslåtte forskriftsendringene fører til mer informerte forbrukere samt at de vil bidra til et mer effektivt sluttbrukermarked og samfunnsøkonomisk gevinst.

5.1.1.1 Forbrukerne

Det er i dag et stort antall strømselskaper som tilbyr flere mer eller mindre kompliserte avtaletyper. Dette gjør det vanskelig for forbrukere å gjøre gode valg ved inngåelse av strømvtales. Forskriftsendringene skal gi forbrukerne bedre grunnlag til å kunne sammenligne tilbud og gjøre gode valg. Kravet om at kraftleverandøren må spesifisere de enkelte priselementene i avtalen og hvordan disse eventuelt beregnes vil gjøre det enklere å sammenligne de ulike kraftavtalene basert på spotpris. Kravet om at kraftleverandør i sin markedsføring skal vise til Forbrukerrådets strømprisportal, skal bidra til å gjøre dette sammenligningsverktøyet kjent for forbrukerne, og dermed øke deres kunnskap om kraftpriser.

Spesifikke krav til varsling om endrede avtalevilkår, typisk økt pris, kan trolig føre til økt oppmerksomhet på strømvtales fra flere forbrukere. Også det at forbrukerne får bedre informasjon kan gjøre forbrukeren mer bevisst på hvilken avtale de har inngått med kraftleverandøren, og om denne avtalen passer forbrukerens behov og preferanser. På sikt kan dette medføre at forbrukere bytter til avtaler som gir lavere kostnader.

5.1.1.2 Kraftleverandørene

Grepene som foreslås vil kunne bidra til bedre konkurranse mellom aktørene på strømmarkedet og dermed til et mer velfungerende strømmarked.

Det at regelkravene spesifiseres og tilpasses strømmarkedet vil kunne føre til bedre og mer effektiv håndheving. Bedre håndheving kan redusere negative effekter av konkurranse fra næringsdrivende som ikke følger regelverket.

Det at det legges vekt på å få fram de vilkårene som ofte er mindre tilgjengelig kan bidra til at forbrukerne velger andre avtaler. Dette kan medføre at mindre gunstige avtaler for forbrukerne får lavere omsetning, og medføre lavere inntjening for enkelte kraftleverandører.

Forskriftendringene vil medføre administrative engangskostnader for kraftleverandører som må tilpasse hjemmesider og markedsføringen.

5.1.1.3 Det offentlige

De foreslåtte endringene vil kunne føre til midlertidig økt tilsyn fra Forbrukertilsynet, avhengig av hvordan kraftleverandørene innretter seg etter forskriften. Forskriftsendringene legger opp til at det på lengre sikt blir økt transparens og bedre samsvar mellom markedsføring og kraftavtale. Det antas at dette vil redusere det generelle konfliktnivået mellom kraftleverandører og forbrukere. Dette kan i sin tur bidra til færre forbrukerhenvendelser og klagebehandling i Forbrukertilsynet.

Det at det legges opp til obligatorisk henvisning til strømprisportalen kan føre til mer bevissthet rundt og trafikk på portalen. Samtidig vil dette også kunne bidra til færre forbrukerhenvendelser til Forbrukerrådet.

5.2 Ved endring av forskrift om kraftomsetning og netttjenester

5.2.1 Endring av forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 6-15

5.2.1.1 Sluttbrukerne

Tilgang til Elhub vil indirekte kunne påvirke sluttbrukerens økonomi ved at sluttbrukeren kan

- verifisere egne strømfakturaer og eventuelt bytte kraftleverandør
- bruke egne målerdata til å optimalisere eget strømforbruk, og som beslutningsunderlag for investeringer i ny energiteknologi.

Tilgang til måledata i Elhub kan bidra til økt forbrukerfleksibilitet gjennom prissignalene fra strømpriser og nettleie. Økt forbrukerfleksibilitet kan frigjøre kapasitet i strømmettet og kan redusere strømkostnader for forbrukere. Ved forespørsler fra tredjeparter vil sluttbruker, som fullmaktsgiver, jf. forskrift om kraftomsetning og netttjenester §§ 6-15 og 6-17, ha en reell mulighet til å gjøre seg kjent med egne kundeopplysninger og før sluttbrukeren gir tredjeparter fullmakt til kundeopplysninger og måleverdier.

5.2.1.2 Kraftleverandørene, nettselskap og tredjeparter.

Endringene vil etter OEDs vurdering ikke påføre kraftleverandører, nettselskap og tredjeparter ekstra kostnader.

5.2.1.3 Elhub

Elhub har utviklet portalen «Min Side» med pålogging gjennom idporten.difi.no, der sluttbruker får tilgang til alle sine målepunkt med tilhørende måleverdier. Måleverdiene blir presentert slik at sluttbrukerne kan få tilgang til måleverdier ned på enkelttimer.

Endringen av forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 6-15 innebærer ingen umiddelbare praktiske konsekvenser for dagens løsning. Økt oppmerksomhet og bruk av «Min Side» kan føre til at Elhub mottar flere henvendelser fra sluttbrukere, og dermed noe økt bruk av ressurser til kundefølgning. Samtidig er det rimelig å anta at en del av disse henvendelsene vil avlaste respektive kraftleverandører og netteiere, som fortsatt vil være i første linje mot sluttbrukerne når det gjelder spørsmål om måleverdier, avregning og fakturering.

5.2.1.4 Reguleringsmyndigheten for energi (RME)

Den foreslåtte endringen medfører at RME kan pålegge avregningsansvarlig å gi slutt kunder tilgang til sine data i Elhub. Bestemmelsen innebærer videre at RME kan føre tilsyn med at tilgangen er reell, behandle klager og eventuelt gi pålegg eller overtredelsesgebyr i samsvar med forskrift om kraftomsetning og netjtjenester §§ 9-1 og 9-1c.

5.2.2 Endring av forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 7-2

5.2.2.1 Forbrukere

Mer spesifikk informasjon om strømavtalens navn, priselementer og varighet, kan gjøre forbrukeren mer bevisst på hvilken avtale de har inngått med kraftleverandøren, og om denne avtalen passer forbrukerens behov og preferanser. Forbrukere kan derfor sammenligne avtaler, som på sikt kan medføre at forbrukere bytter til avtaler som gir lavere kostnader. OED mener endringene vil føre til et mer effektivt sluttbrukermarked for strøm, som vil komme forbrukere til gode gjennom lavere priser.

På lengre sikt er det rimelig å anta at forbrukernes mulighet til å verifisere priselementene i avtalen, vil være positivt for tilliten mellom forbrukere og kraftleverandør, og for kraftleverandørenes generelle omdømme.

5.2.2.2 Kraftleverandør

Forslaget er et tiltak som vil berøre alle kraftleverandører som selger strøm til forbrukere.

Forskriftendringene vil medføre administrative engangskostnader for kraftleverandører som må tilpasse sine kunde- og fakturasystemer. OED vurderer at disse kostnadene er minimale.

Kraftleverandørene vil trenge noe tid for å tilpasse seg forslaget. OED vurderer 6 måneder som tilstrekkelig.

Tilsvarende som for forbrukerne vil det være positivt med økt tillit mellom partene. Dette bør være en gunstig utvikling for både kraftleverandører og tredjeparter når det gjelder koblingssalg av varer og tjenester som kommer i tillegg til strømleveransen.

5.2.2.3 Reguleringsmyndigheten for energi (RME) og forbrukermyndighetene

De foreslåtte endringene vil kunne føre til midlertidig behov for økt tilsyn fra RME, avhengig av hvordan kraftleverandørene velger å innrette seg etter forskriften. Denne forskriftsendringen legger opp til at det på lengre sikt blir økt transparens og bedre samsvar mellom kontrakt og faktura, som vil redusere det generelle konfliktnivået mellom kraftleverandører og forbrukere. Dette kan i sin tur bidra til færre forbrukerhenvendelser og redusert klagebehandling både i RME, i Elklagenemnda og hos forbrukermyndighetene.

6 Forslag til forskriftsendringer

6.1 Forskrift om prisopplysninger for varer og tjenester

Hjemmel: Fastsatt av Barne- og familiedepartementet i markedsføringsloven § 10.

I

Overskriften skal lyde:

Forskrift om prisopplysninger *mv.* for varer og tjenester

§ 19 skal lyde:

§ 19 Definisjoner

I dette kapitlet menes med

a) kraftleverandør: den som selger elektrisk kraft til forbruker.

b) spotpris: prisen i dagen-før-markedet på elektrisk kraft per kWh i det aktuelle prisområdet.

c) kraftpris: prisen per kWh som kraftleverandøren krever for salg av elektrisk kraft til forbruker.

d) påslag: det forbruker betaler i tillegg til spotpris eller markedsført kraftpris. Som påslag regnes også alle andre tillegg i prisen, herunder månedlig fastbeløp, men ekskludert prisen for tilleggstjenester.

e) tilleggstjenester: valgfrie tjenester eller produkter som tilbys av kraftleverandøren sammen med kraftavtalen, men som faktureres i tillegg til de kostnadene kraftleverandøren har satt som obligatoriske kostnader for levering av elektrisk kraft under den aktuelle avtalen (i tillegg til kraftprisen, spotprisen og eventuelt påslag).

f) nettleie: nettleietariff nettselskapet krever for transport av elektrisk kraft.

§ 20 skal lyde:

§ 20 *Opplysninger som skal gis i markedsføring av kraftavtaler*

Ved markedsføring av en kraftavtale skal det klart og tydelig opplyses om:

a) spotpris og påslag. Ved markedsføring av avtaler hvor prisen er direkte knyttet til spotpris skal det herunder klart og tydelig fremgå dersom avtalen ikke er vektet mot forbruket time for time og det skal opplyses om hvordan spotprisen beregnes.

b) kraftpris og påslag. Ved markedsføring av avtaler hvor prisen ikke er direkte knyttet til spotpris skal det herunder klart og tydelig fremgå hva kraftprisen er og eventuelle påslag.

c) For avtaler hvor det ikke er praktisk mulig å oppgi kraftprisen, spotprisen eller andre priselementer på forhånd, skal det klart og tydelig fremgå hvordan prisen blir beregnet, jf. § 10 fjerde ledd.

d) at eventuelle tilleggstenester som markedsføres ikke er obligatoriske.

e) at nettleien kommer i tillegg.

f) vilkår for å kvalifisere for den enkelte kraftavtale samt eventuell bindingstid og bruddgebyr.

g) eventuell begrenset varighet av kraftavtalen eller priselementer i kraftavtalen, samt den virkning det har for prisen eller andre forhold at avtalen eller prisen utløper.

Kraftleverandøren skal i markedsføring av en kraftavtale vise til at kraftavtalen som markedsføres, kan sammenlignes med andre kraftavtaler på Forbrukerrådets strømprisportal. Ved digital markedsføring skal hyperlenke til strømprisportalen inntas.

Opplysningene i første og annet ledd skal alltid være godt synlige og lett tilgjengelige på kraftleverandørens hjemmeside.

Ved anvendelsen av første og annet ledd gjelder begrensningene i markedsføringsloven § 8 første ledd annet punktum tilsvarende, med unntak for ved oppfordring til kjøp, jf. markedsføringsloven § 8 femte ledd.

§ 21 skal lyde:

§ 21 Prislister

Har kraftleverandøren hjemmeside, skal oppdatert prisliste, jf. § 11, være lett tilgjengelig på hjemmesiden.

Prislisten skal inneholde en samlet oversikt over priser og vilkår for alle av kraftleverandørens ulike kraftavtaler, herunder kraftavtaler som ikke lenger tilbys, men som kraftleverandøren har løpende kundeforhold på. Dersom kraftleverandøren opererer med ulike priselementer som påslag mv. på de samme avtalene, skal det opplyses om laveste og høyeste pris som kreves i form av et prisintervall fra – til.

Prislisten skal for hver enkelt avtale angi navnet på avtalen, opplysninger om alle elementer som fremgår av § 20 første ledd per prisområde, prisgarantier, oppsigelsesfrist for partene, oversikt over tilleggstjenester og lenke til gjeldende avtalevilkår for den aktuelle avtalen. For avtaler hvor årsaken til at det ikke er praktisk mulig å oppgi kraftprisen eller andre priselementer på forhånd utelukkende og direkte skyldes svingninger i spotpris, skal det opplyses eller lenkes til relevant prishistorikk for avtalen. Prislisten skal til enhver tid være oppdatert.

Opplysninger som fremgår av § 20 annet ledd skal også fremgå av prislisten.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Varsling*

Kraftleverandøren skal varsle forbruker om alle endringer i eller opphør av avtalen, herunder om alle endringer i prisen under avtaleperioden selv om disse er avtalt ved inngåelsen av kraftavtalen. Unntak gjelder for endringer i spotprisen.

I varselet til forbruker skal det informeres om årsaken til endringen eller opphøret og om retten til å si opp avtalen kostnadsfritt.

Varsalet skal utformes på en slik måte at innholdet er klart og tydelig for forbrukeren. Varselet skal gis separat og må ikke sammenblandes med annen informasjon fra kraftleverandør.

Varsalet skal gis til forbruker i form av SMS og e-post. I de tilfeller der forbrukeren ikke har samtykket i digital kommunikasjonsform skal varselet gis i brev.

Varsel etter første ledd skal gis på et passende tidspunkt, og senest 30 dager før endringen eller opphøret skal tre i kraft. Endring i eller opphør av avtale kan tidligst tre i kraft 30 dager etter at varsel er mottatt av forbruker. Forbruker som ikke godtar nye avtalevilkår, kan uten ekstra kostnader, herunder uten eventuelt avtalt bruddgebyr, si opp avtalen med virkning fra det tidspunktet endringen trer i kraft.

II

Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. september 2022.

6.2 Forskrift om endring i forskrift om måling, avregning, fakturering av nettjenester og elektrisk energi, nettselskapets nøytralitet mv.

I

Hjemmel: Fastsatt av Olje- og energidepartementet XX.XX.2021 med hjemmel i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) §§ 4-1 og 10-6.

§ 6-15 skal lyde:

§ 6-15. Tilgang til måleverdier i Elhub

Målte timeverdier jf. § 3-8, og estimert timesuttak for profilavregnede målepunkter jf. § 6-5, skal være tilgjengelig i Elhub for elhubbrukere med fullmakt fra sluttbruker innen kl. 09.00 første kalenderdag etter driftsdøgnet. Reguleringsmyndigheten for energi kan pålegge avregningsansvarlig å kontrollere at fullmakt om tilgang til måleverdiene i Elhub foreligger før elhubbrukere gis tilgang.

Stipulerte timesuttak jf. § 6-6 skal straks være tilgjengelig i Elhub for elhubbrukere.

Forventet årlig uttak jf. § 6-11 skal være tilgjengelig i Elhub for elhubbrukere.

Kraftleverandør skal ha tilgang i Elhub til samlet forbruk per time for alle sine kunder i det aktuelle nettområdet innen kl. 09.00 første kalenderdag etter hvert driftsdøgn.

Avregningsansvarlig skal gi sluttbruker elektronisk tilgang til egne kundeopplysninger og måleverdier i Elhub.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2. Krav til utforming av faktura til forbrukere

Følgende gjelder fakturering for nettjenester:

- a. Fakturaen skal være oversiktlig og lett å forstå for forbrukeren.
- b. Fakturaen skal inneholde informasjon om fakturagrunnlaget, herunder priser, kraftvolum og hvorvidt forbrukeren mottar leveringspliktig kraftleveranse i henhold til energiloven § 3-

3. Dersom stipulerte verdier benyttes som faktureringsgrunnlag i henhold til § 7-1a tredje ledd, skal dette fremgå tydelig av fakturaen.

c. Fakturaen i henhold til § 7-1a annet ledd skal inneholde en grafisk sammenligning av årets forbruk i hver enkelt avregningsperiode med tilsvarende periode foregående år.

d. Fakturaen skal inneholde Enova SF sin nettsadresse www.enova.no for informasjon om energi og klimatiltak.

e. Fakturaen skal inneholde oversiktlig informasjon om hvilke opplysninger som må oppgis for å foreta skifte av kraftleverandør, jf. § 2-4 annet ledd.

f. Fakturaen skal opplyse om forbrukerens anledning til å fremme innsigelser mot fakturaen, herunder forbrukerens mulighet til å kontakte Elklagenemnda. Kontaktinformasjon til Elklagenemnda skal framgå av fakturaen.

Følgende gjelder fakturering for elektrisk energi:

a. Fakturaen skal inneholde informasjon om fakturagrunnlaget, *herunder egne varelinjer for alle priselementer*, kraftvolum og hvorvidt forbrukeren mottar leveringspliktig kraftleveranse i henhold til energiloven § 3-3. *Ved kontrakter direkte knyttet til spotprisen i det aktuelle elspotområdet, skal det tydelig komme frem av fakturaen dersom prisen ikke er vektet mot forbruket time for time.* Dersom stipulerte verdier benyttes som faktureringsgrunnlag i henhold til § 7-1a tredje ledd, skal dette fremgå tydelig av fakturaen.

b. *Elspotområde for forbrukerens målepunkt, skal oppgis på faktura. Fakturaen skal inneholde informasjon om at forbrukeren kan sammenlikne kraftleveringsavtaler på strømpris.no.*

c. *Fakturaen skal inneholde navnet på kraftleveringsavtalen, avtalens varighet og varslingsrutiner ved endringer i avtalen. Dersom avtalen inneholder en prisgaranti, skal prisgarantiens varighet komme tydelig frem på faktura.*

d. Fakturaen skal opplyse om forbrukerens anledning til å fremme innsigelser mot fakturaen, herunder forbrukerens mulighet til å kontakte Elklagenemnda. Kontaktinformasjon til Elklagenemnda skal framgå av fakturaen.

II

Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. september 2022.

7 Vedlegg

- Vedlegg 1: Fakturaeksempel for spotpriskontrakter
- Vedlegg 2: Fakturaeksempel for fastpriskontrakt
- Vedlegg 3: Fakturaeksempel for standard variabel kontrakt

7.1 Vedlegg 1: Fakturaeksempel for spotpriskontrakt

		Demo KRAFT AS																										
		Foretaksregisteret NO123456789MVA																										
		post@demokraft.no - tlf: 12 34 56 78																										
		www.demokraft.no																										
Kundenr: 12345		Faktura																										
Reguleringsmyndigheten for energi		Fakturanr:	000001																									
Middelthuns gate 29		Fakturadato:	01.02.2021																									
0368 OSLO		Forfallsdato:	14.02.2021																									
		Fakturaavtalenr:	12345																									
		Målepunkt-ID:	1234567890101112																									
		Målernummer:	1234567890101112																									
		Avregningsmetode:	Volumvektet																									
✓	Avtale: Demo Spotpris																											
✓	Avtalens priselementer vil endres fra og med 01.05.2022. Les mer på demokraft.no/minside																											
	<table><thead><tr><th>Priselement</th><th>Periode</th><th>Pris</th><th>Forbruk</th><th>Sum Kr</th></tr></thead><tbody><tr><td>Spotpris (Område: NO1)</td><td>01.01.21 - 31.01.21</td><td>92,90 øre/KWh</td><td>1586kWh</td><td>1473,39</td></tr><tr><td>Påslag</td><td>01.01.21 - 31.01.21</td><td>2,00 øre/KWh</td><td>1586 kWh</td><td>31,72</td></tr><tr><td>Fast månedsbeløp</td><td>01.01.21 - 31.01.21</td><td>29</td><td>30 dager</td><td>29,00</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td>Sum kostnader</td><td>1534,11</td></tr></tbody></table>	Priselement	Periode	Pris	Forbruk	Sum Kr	Spotpris (Område: NO1)	01.01.21 - 31.01.21	92,90 øre/KWh	1586kWh	1473,39	Påslag	01.01.21 - 31.01.21	2,00 øre/KWh	1586 kWh	31,72	Fast månedsbeløp	01.01.21 - 31.01.21	29	30 dager	29,00				Sum kostnader	1534,11		
Priselement	Periode	Pris	Forbruk	Sum Kr																								
Spotpris (Område: NO1)	01.01.21 - 31.01.21	92,90 øre/KWh	1586kWh	1473,39																								
Påslag	01.01.21 - 31.01.21	2,00 øre/KWh	1586 kWh	31,72																								
Fast månedsbeløp	01.01.21 - 31.01.21	29	30 dager	29,00																								
			Sum kostnader	1534,11																								
✓																												
Tilleggstjenester - kan velges bort																												
	<table><thead><tr><th>Priselement</th><th>Periode</th><th>Pris</th><th>Forbruk</th><th>Sum Kr</th></tr></thead><tbody><tr><td>Grønt valg (opprinnelsesgaranti)</td><td>01.01.21 - 31.01.21</td><td>1,00 øre/KWh</td><td>1586 kWh</td><td>15,86</td></tr><tr><td>Maksprisgaranti</td><td>01.01.21 - 31.01.21</td><td>29</td><td>30 dager</td><td>29,00</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td>Sum tilleggstjenester</td><td>44,86</td></tr></tbody></table>	Priselement	Periode	Pris	Forbruk	Sum Kr	Grønt valg (opprinnelsesgaranti)	01.01.21 - 31.01.21	1,00 øre/KWh	1586 kWh	15,86	Maksprisgaranti	01.01.21 - 31.01.21	29	30 dager	29,00				Sum tilleggstjenester	44,86							
Priselement	Periode	Pris	Forbruk	Sum Kr																								
Grønt valg (opprinnelsesgaranti)	01.01.21 - 31.01.21	1,00 øre/KWh	1586 kWh	15,86																								
Maksprisgaranti	01.01.21 - 31.01.21	29	30 dager	29,00																								
			Sum tilleggstjenester	44,86																								
✓																												
		Mva	394,74 kr																									
		Total sum	1578,97 kr																									
🏠	Ditt Strømselskap:	Demo Kraft AS	Tlf: 12 34 56 78	www.demokraft.no NO123 45 678 MVA																								
⚡	Ditt Nettselskap:	Nett AS	Tlf: 12 34 56 78																									
Elsertifikat:		Hvor kan jeg klage?																										
I henhold til lov om elsertifikater, er prisen for elsertifikater inkludert i fastprisen.		Dersom du har spørsmål angående denne fakturaen, ta kontakt med vårt kundesenter. Ved en eventuell uenighet som ikke kan løses mellom deg som kunde og oss som selskap, har du mulighet til å klage til Elklagenemnda: elklagenemnda.no																										
Se nve.no/elsertifikater for mer informasjon.																												
Sammenligning av strømpriser:		Varedeklarasjon																										
✓	Du kan sammenligne strømvtaler på Forbrukerrådets nettsider, www.strømpris.no		For mer informasjon om opprinnelsen til leveransen av elektrisk energi foregående år, se: nve.no/elmarkedstilsynet-marked-og-monopol/varedeklarasjon/																									
Hvilke opplysninger trenger jeg for å bytte strømleverandør?																												
Ny strømleverandør trenger navn, fødselsdato, postadresse og anleggsadresse. I tillegg må du oppgi målepunkt-ID																												

7.3 Vedlegg 3: Fakturaeksempel for standard variabel kontrakt

		Demo KRAFT AS			
		Foretaksregisteret NO123456789MVA			
		post@demokraft.no - tlf: 12 34 56 78			
		www.demokraft.no			
Kundenr: 12345		Faktura			
Reguleringsmyndigheten for energi		Fakturanr:	000001		
Middelthuns gate 29		Fakturadato:	01.02.2021		
0368 OSLO		Forfallsdato:	14.02.2021		
		Fakturaavtalenr:	12345		
		Målepunkt-ID:	1234567890101112		
		Målnummer:	1234567890101112		
		Måleverdiene er timesmålt			
✓	Avtale: Demo Standard variabel pris				
	Avtalens priselementer kan endres med 1 måneds varsel. Les mer på demokraft.no/minside				
	Priselement	Periode	Pris	Forbruk	Sum Kr
✓	Kraftpris per kWh	01.01.21 - 15.01.21	129 øre/kWh	793 kWh	1022,97
	Kraftpris per kWh	16.01.21 - 31.01.21	119 øre/kWh	793 kWh	943,67
	Fast månedsbeløp	01.01.21 - 31.01.21	35 kr	30 dager	35,00
				Sum kostnader	2001,64
Tilleggstjenester - kan velges bort					
	Priselement	Periode	Pris	Forbruk	Sum Kr
✓	Grønt valg (opprinnelsesgaranti)	01.01.21 - 31.01.21	1,00 øre/kWh	1586kWh	15,86
	Gebyr for papirfaktura	01.01.21 - 31.01.21	29 kr	30 dager	29,00
				Sum tilleggstjenester	44,86
		Mva	511,63 kr		
		Total sum	2046,5 kr		
 Ditt Strømselskap:		Demo Kraft AS	Tlf: 12 34 56 78	www.demokraft.no	NO123 45 678 MVA
 Ditt Nettselskap:		Nett AS	Tlf: 12 34 56 78		
Elsertifikat:			Hvor kan jeg klage?		
I henhold til lov om elsertifikater, er prisen for elsertifikater inkludert i fastprisen.			Dersom du har spørsmål angående denne fakturaen, ta kontakt med vårt kundesenter. Ved en eventuell uenighet som ikke kan løses mellom deg som kunde og oss som selskap, har du mulighet til å klage til Elklagenemnda: elklagenemnda.no		
Se nve.no/elsertifikater for mer informasjon.					
Sammenligning av strømpriser:			Varedeklarasjon		
✓	Du kan sammenligne strømvavtaler på Forbrukerrådets nettsider, www.strømpris.no			For mer informasjon om opprinnelsen til leveransen av elektrisk energi foregående år, se: nve.no/elmarkedstilsynet-marked-og-monopol/varedeklarasjon/	
Hvilke opplysninger trenger jeg for å bytte strømleverandør?					
Ny strømleverandør trenger navn, fødselsdato, postadresse og anleggsadresse. I tillegg må du oppgi målepunkt-ID					